

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТ А Н О В И Щ Е

От: проф. д-н Екатерина Илиева Матеева,
Професор по Гражданско и семейно право

Професионално направление 3.6 Право

Софийски Университет „Св. Климент Охридски”,
Юридически факултет, Катедра Гражданскоправни науки
Научна специалност Гражданско и семейно право

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и
научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.6 Право,
научна специалност Гражданско и семейно право в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **ВАСИЛ ВАЛЕНТИНОВ
АЛЕКСАНДРОВ**

Тема на дисертационния труд: **„ЗАДАТЪКЪТ ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧАСТНО ПРАВО”**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 98/20.01.2020 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът **ВАСИЛ ВАЛЕНТИНОВ АЛЕКСАНДРОВ** се е обучавал в докторантска програма към *катедра „Частноправни науки” на Юридически факултет* на УНСС по *научна специалност Гражданско и семейно право*, професионално направление 3.6 Право, като докторант в самостоятелна форма на обучение срещу индивидуално заплащане от м. януари 2019 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд с общ обем от 387 страници, вкл. приложени списък на използваната съдебна практика и списък на използваната

литература, е структуриран в увод, пет глави, разделени на точки и подточки с предметни заглавия в последователна номерация, и заключение. Трудът има богато подлиние, обхващащо 441 бележки, повечето от тях с предметно съдържание и позоваване на използваните библиографски източници и обилна съдебна практика.

В увода е очертана структурата на изследването, обоснована актуалността на избраната от докторанта тема и нуждата от цялостното ѝ, систематично изследване; очертани са предметът, целите и задачите на изследването, приложените от автора методи на научно изследване и са направени кратки терминологични и понятийни бележки с цел внасяне на понятийна яснота.

Глава първа от труда съдържа историкоправен и сравнителноправен анализ на развитието на института на задатъка от времената на римското частно право през отделни национални граждански кодификации в Европа, вкл. законодателството на България, чак до проекта за Обща референтна рамка.

Глава втора от труда е посветена на същността на задатъка. Последователно са обсъдени обектите (благата), които могат да бъдат дадени като задатък, особеностите на задатъка като вид сделка, правото на отказ от главния договор и основните и допълнителните функции на задатъка.

В Глава трета е проведено разграничение между задатъка и други правни фигури, с които може да бъде открита по-голяма или по-малка прилика, сред тях неустойка, отметника, залог и ипотeka, правото на задържане и др.

Четвъртата глава е посветена на облигационното и вещноправното действие (последници) на задатъка.

Петата глава, озаглавена „Процесуални проблеми”, обхваща отделни аспекти на защитата на гражданските субективни права, свързани с даването на задатъка. Особен интерес в тази част на изследването представлява анализът на специфичното проявление на доказателствената функция на задатъка в исковия процес. Разгледани са също значението на задатъка в производството по публична продан, в производството по несъстоятелност, обсъдени са въпроси на задатъка във връзка със заповедното производство и др.

Заклучението описва основната линия на проведеното изследване, като подчертава глава по глава по-важните въпроси, които са били изследвани в съответната част от изложението.

Темата на дисертационния труд е класическа и в същото време - с неостаряваща актуалност и теоретично и практическо значение за съвременния граждански и търговски оборот. До момента тя не е била предмет на самостоятелно и цялостно научно изследване в съвременната ни доктрина при действието на ЗЗД от 1950 г., независимо че през

десетилетията отделни нейни аспекти са били обсъждани многократно в правната периодика, в учебната и в коментарната литература. Структурата на изследването е стройна и логична и способства за постигане на неговите цели и научни задачи, а именно: да бъде анализирана правната същност и функциите на задатъка; да бъдат изяснени недостатъчно изследвани до момента въпроси на законния задатък, чието даване, съответно размер са предвидени в законова норма; да бъдат разгледани някои спорни въпроси в доктрината и практиката относно отграничаването на задатъка от други сходни правни институти; да се разгледат някои процесуални въпроси, свързани със защитата на субективните материални права, възникващи от уговарянето и даването на задатъка, респ. в хипотезите, при които даването на задатък е предвидено в правна норма.

При разработката на темата на дисертационния труд е използван богат набор от общи и специални методи на научно изследване, които са адекватно приложени.

Научната полемика се води от дисертанта коректно, в конструктивен дух, аргументирано и с колегиално уважение към авторите, с чиито възгледи се изразява несъгласие.

Езикът на изследването е ясен, точен и прецизен в терминологично отношение. Трудът е опрян върху богатата чуждестранна и българска библиография и обилна съдебна практика, като са обхванати повечето от наличните в нашата специализирана литература библиографски източници.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

С оглед достигнатите научни и научно-приложни резултати дисертационният труд заслужава една много висока обща оценка. Преди всичко, за първи път в българската доктрина се предлага цялостно и систематично монографично изследване на задатъка от неговия генезис до съвременната уредба, като анализът е извършен при широко прилагане на историкоправния и сравнителноправния методи на научно изследване. Освен това, с висока стойност и значение за развитието на практиката и доктрината е широкото привличане на множество релевантни за изследваните въпроси съдебни решения и тяхното вещо обсъждане в хода на теоретичния анализ.

Второ, от значение за развитие за доктрината и практиката у нас са направените от автора аналитични съпоставки и отграничения между задатъка и други правни фигури с обезпечителна функция, вкл. такива, с които до този момент не е била правена съпоставка (вж. глава трета от труда).

Трето, на задълбочен анализ е подложен законният задатък и неговите проявления в производството по публична продажба по ДОПК и в други производства.

Четвърто, направен е успешен теоретичен опит за разрешаване на някои дискуссионни въпроси относно едно творение на договорната практика във връзка с посредничеството по сделки с недвижими имоти у нас, известно като стоп-капаро.

Пето, ценни за практиката и теорията са изводите относно съотношението между клаузите за неустойка и задатъка, специално досежно допустимостта на тяхното кумулиране.

Шесто, от значение за значимостта на научно-приложните резултати от изследването е и самостоятелното изясняване на облигационните и вещните последици от даването на задатък.

С оглед на изложените съображения не може да има съмнение, че дисертантът се е справил отлично с изпълнението на поставените цели и задачи на изследването.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Трудът съдържа многобройни и съществени приноси за развитието на българската доктрина, нормотворчество и съдебна практика. Детайлното им изброяване е невъзможно в рамките на това становище. Най-важният принос на труда е, че за първи път в българската правна доктрина е направено цялостно и систематично монографично изследване на института на задатъка в процеса на неговото развитие. Особено достойнство на труда е, че обхваща не само въпросите на материалноправната уредба на задатъка, които са повече или по-малко широко застъпени в наличната юридическа литература у нас, но че цяла глава четвърта от изложението е посветена на процесуалноправната проекция на функциите на задатъка (преди всичко на доказателствената му функция) и защитата на субективните материални права, които възникват от неговото даване. Няма да е пресилено да се каже, че именно глава четвърта от труда е тази, която най-пълноценно е наситена с научни приноси. В това отношение интерес представляват изясняването на възможността за защита на страната, получила задатъка, с посесорни иски; функциите на законния задатък при развитие на производството по публична продажба; съдбата на задатъка при осребряване на масата на несъстоятелността в производството по универсално принудително изпълнение; проблемите на задатъка в контекста на заповедното производство и др. Приносно значение имат изложените от автора оригинални и убедителни аргументи за разликата между упражняването на потестативното право на отказ от договора и възможността за развалянето на един договор. Несъмнено достойнство на труда е и че ясно посочва функциите на задатъка и провежда съпоставка и разграничение от други правни фигури, с някои от които той не е бил сравняван до момента.

Най-сетне, полезни за нормотворчеството са и няколко предложения за усъвършенстването на действащата у нас уредба на задатъка по ЗЗД.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В настоящата процедура докторантът е представил четири научни публикации в издания на специализираната правна периодика, свързани с темата на дисертационния труд, а именно: „Правото на отказ от договора при даден задатък” – Търговско и облигационно право, 2019, № 6, 40-52; „Може ли да се намалява задатъка поради прекомерност?” – Търговско и облигационно право, 2019, № 9, 18-34; „Може ли да се упражни правото на отказ от договора при незначителност на изпълнението”. – Търговско и облигационно право, 2019, № 12, 35-44; „Размисли върху вещния ефект на задатъка” – Съдийски вестник, 2014, № 1, 36-63.

Тези публикации са ценни с това, че без да възпроизвеждат механично части от дисертационния труд, доразвиват едни или други аспекти от темата, респ. правят преглед и анализ на развитието на съдебната практика по тези въпроси. Всяка от тези публикации има богат научен апарат и отговаря на изискванията за високо качество на научните изследвания.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно структурата и съдържанието на дисертационния труд, приложената методология, практическо значение, както и направените от дисертанта научни приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

С оглед предстоящото отпечатване на дисертационния труд – нещо, което горещо препоръчвам на автора, ми се струва, че теоретичната и практическа полезност на изследването ще бъдат още по-големи, ако: (а) в заключението на труда бъдат обобщени научните и практически значими изводи от изследването; (б) бъдат очертани тенденциите в развитието на уредбата на задатъка в съвременното българско гражданско и търговско право и (в) се направи систематизация на по-важните предложения *de lege ferenda*.

Позволявам си да препоръчвам на автора да излезе от чисто описателния стил на заключението на труда, в което по същество се преразказват основните пунктове на изследването и вместо това да се

съсредоточи върху *същински предметни обобщения на основните му правни изводи* от проведения теоретичен анализ.

Освен това, препоръчвам при подготовката на дисертационния труд за отпечатване да бъде изведена и формулирана по-стегнато, ясно и систематизирано *основната му научна теза* относно задатъка, тъй като изследването представлява по естеството си докторска дисертация. А тезата на докторанта е обединителният център на изследването в един дисертационен труд и тя трябва ясно да бъде формулирана, защото определя по същество „предмета и обсега” на научното доказване. Цялото изследване трябва да е насочено към извеждане (по тълкувателен, емпиричен и т.н. път) и систематизация на юридическите аргументи в подкрепа на тезата на дисертанта, която той обосновава и защитава с труда си, вкл. във формата на публична защита.

Държа специално да подчертая, че отправените препоръки и бележки по никакъв начин не се отразяват на високата научна стойност и практическо значение на труда, нито снижават качеството на научното изследване и общия му приносен характер за развитието на българската частноправна доктрина и съдебна практика. Повтарям, че трудът заслужава една много висока обща оценка.

8. Заключение

Водена от изложените съображения приемам убедено, че с оглед материалноправните изисквания по чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ представеният дисертационен труд на **ВАСИЛ ВАЛЕНТИНОВ АЛЕКСАНДРОВ** на тема **„ЗАДАТЪКЪТ ПО БЪЛГАРСКОТО ЧАСТНО ПРАВО”** съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания в областта на гражданското и търговското право и гражданския процес и има способност за самостоятелни научни изследвания. Предвид това, **предлагам на почитаемото научно жури да даде на ВАСИЛ ВАЛЕНТИНОВ АЛЕКСАНДРОВ образователната и научна степен „доктор” – решение, за което аз ще гласувам без колебание положително.**

София, 10.02.2020 г.

Проф. д-р Екатерина Матеева

.....

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

OPINION

From: Prof. DSc. Ekaterina Ilieva Mateeva,
Professor of Civil and Family Law,
Professional field 3.6. Law (Civil and Family Law)
Sofia University “St. Kliment Ohridski“,
Faculty of Law, Department of Civil Law,
Specialty Civil and Family Law

About: dissertation work for awarding a “Ph. D.” degree by professional field 3.6. Law (Civil and Family Law,) Specialty Civil and Family Law in University of national and world economy.

Author of the dissertation: Vassil Valentinov Alexandrov

Theme of the thesis: „THE EARNEST ON BULGARIAN PRIVATE LAW“

Ground for submission of the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation work in accordance with Order No. 98 / 20.01.2020 of the Deputy Rector of the NRI of the University for National and World Economy.

1. Information for the PhD candidate

The Ph. D. candidate VASSIL VALENTINOV ALEXANDROV studied in the doctoral program in the Department of Private Law at the Faculty of Law of the UNWE in the field of Civil and Family Law, professional field 3.6 Law, as a doctoral student in self-study form of study for an individual fee from January 2019.

2. General characteristics of the dissertation thesis

The thesis has a total volume of 387 pages, incl. the list of case law used and the list of references used is structured in an introduction, five chapters, divided into dots and subheadings with consecutive numbering, and a conclusion. The work has a rich background, covering 441 foot notes, most of them with subject matter content and references to bibliographic sources used and extensive case law.

The introduction outlines the structure of the study, substantiates the relevance of the topic chosen by the doctoral student and the need for a comprehensive, systematic study; The subject, goals and tasks of the research are outlined, the methods of scientific research applied by the author, and brief terminological and conceptual notes are made in order to bring conceptual clarity.

Chapter one of the work contains a historical and comparative analysis of the development of the institute of the earnest in Roman private law through individual national civil codifications in Europe, incl. Bulgarian legislation, up to the Draft Common Frame of Reference.

Chapter two of the paper deals with the essence of the earnest. The objects (goods) that can be given as a earnest, the specifics of the earnest as a type of transaction, the right to cancel from the main contract and the main and additional functions of the earnest are discussed in turn.

In Chapter Three, there is a distinction, which is made between the earnest and other legal figures, with which a greater or lesser resemblance can be found, among them forfeit, the right of withdraw from a contract, a pledge and mortgage, the right of retention, and more.

The fourth chapter is devoted to the bond (obligation) and property consequences of the earnest.

The fifth chapter, entitled „Procedural issues“, covers individual aspects of the protection of civil subjective rights related to the granting of the earnest. Of particular interest in this part of the study is the analysis of the specific manifestation of the evidential function of the earnest in the claim process. The importance of the deposit in the public sale procedure, in the bankruptcy proceedings, the issues of the earnest in connection with the writ of execution etc. are also discussed.

The conclusion describes the main line of the study, highlighting chapter by chapter the more important issues that have been explored in the relevant section of the paper.

The topic of the dissertation is classic and at the same time – of outdated relevance and theoretical and practical importance for contemporary civil and commercial turnover. Until now, it has not been the subject of independent and comprehensive scientific inquiry into our current doctrine under the OCA since

1950, although over the decades some of its aspects have been discussed many times in the periodical legal literature, in the academic and commentary literature. The structure of the study is slender and logical and contributes to the achievement of its goals and scientific tasks, namely: to analyze the legal nature and functions of the earnest; to clarify, until now, insufficiently researched issues of the legal earnest, the granting of which, respectively, the amount is stipulated by a legal norm; to address some controversial issues in the doctrine and practice of differentiating the earnest from other similar legal institutions; to consider some procedural issues related to the protection of subjective substantive rights arising from the arrangement and granting of the earnest, respectively in cases where the earnest is provided for by law.

In the development of the topic of the dissertation, a wide range of general and specific methods of scientific research were used, which were adequately applied.

The scientific controversy is guided by the PhD candidate correctly, in a constructive spirit, reasoned and with a collegial respect for the authors, with whose views were expressed disagreement.

The language of the study is clear, precise in terminological aspect. The work is based on a wealth of foreign and Bulgarian bibliography and extensive case law, covering most of the bibliographic sources available in our specialized literature.

3. Evaluation of the scientific and applied results obtained

In view of the scientific and applied results achieved, the thesis merits a very high overall assessment. First of all, for the first time in the Bulgarian doctrine, a complete and systematic monographic study of the deposit from its genesis to the modern system is offered, the analysis being carried out with the widespread use of historical and comparative methods of scientific research. In addition, of great value and importance for the development of practice and doctrine is the widespread involvement of a number of relevant judicial decisions and their expert discussion in the course of theoretical analysis.

Secondly, relevant for the development of the doctrine and practice in Bulgaria are the author's analytical comparisons and delimitations between the earnest and other legal figures with a securiting function, incl. those with which no comparison has been made so far (see Chapter Three of Thesis).

Third, the legal earnest and its manifestations in the procedure for public sale under TIPC and in other proceedings have been thoroughly analyzed.

Fourth, a successful theoretical attempt has been made to resolve some of the discussion issues regarding a creation of contractual practice in connection with real estate brokerage in our country, known as stop-earnest.

Fifthly, valuable in practice and theory are the conclusions regarding the relation between the penalty clauses and the earnest, especially the admissibility of their cumulation.

Sixth, the importance of the scientifically applied research results is the self-clarification of the bond (obligation) and real effects of the deposit.

In view of the above considerations, there can be no doubt that the PhD candidate has done an excellent job in meeting the goals and objectives of the study.

4. Evaluation of scientific and applied contributions

The work contains numerous and significant contributions to the development of the Bulgarian doctrine, rulemaking and case law. It is not possible to list them in detail in this outlook. The most significant contribution of the thesis is that for the first time in the Bulgarian legal doctrine a complete and systematic monographic survey of the institute of the earnest in the process of its development has been made. Particularly worthy of work is that it covers not only issues of substantive regulation of the earnest, which are more or less widely represented in the available legal literature in our country, but that a whole chapter four of the exposition is devoted to the procedural projection of the functions of the earnest (above all its evidentiary function) and the protection of subjective substantive rights arising from its granting. It is not an exaggeration to say that it is precisely chapter four of the work that is most fully saturated with scientific contributions. In this regard, it is of interest to clarify the possibility of defending the earnest with claims for protection of tenure; the functions of the statutory deposit in the development of public sale proceedings; the fate of the deposit in cashing the bankruptcy estate in the universal enforcement proceedings; problems of the deposit in the context of writ of execution and etc. Of the particular importance are the original and convincing arguments put forward by the author about the difference between the exercise of the potestative right of withdrawal and the possibility of termination of a contract. The undoubted merit of the work is that it clearly states the functions of the deposit and compares and distinguishes it from other legal figures, some of which have not been compared so far.

Finally, several proposals for improving the regulation of the earnest in OCA, are also useful for rulemaking.

5. Evaluation of publications related to the thesis

In the current procedure, the PhD candidate has been presented four scientific publications in the editions of the specialized periodical legal literature, related to the topic of the dissertation work, namely: "Right of

withdrawal from a contract at a given earnest” - Commercial and Obligation Law, 2019, No. 6, 40-52 ; “ Can the earnest be reduced due to excess?” - Commercial and Obligation, 2019, No 9, 18-34; " Can the right of withdrawal of the earnest be exercised in case of insignificance of performance?" - Commercial and Obligation, 2019, No 12, 35-44; "Reflects on the Real Effect of the earnest" - Judicial Journal, 2014, No 1, 36-63.

These publications are valuable in that because, without mechanically reproducing parts of the dissertation, they develop one or other aspects of the topic, respectively, they review and analyze the evolution of case law on these issues. Each of these publications has a rich scientific apparatus and meets the requirements for high quality research.

6. Evaluation of the abstract

The abstract accurately reflects the structure and content of the dissertation, the applied methodology, practical importance, as well as the scientific contributions made by the dissertation.

7. Critical notes, recommendations and questions

In view of the forthcoming printing of the dissertation - something I strongly recommend to the author, it seems to me that the theoretical and practical usefulness of the study will be even greater if: (a) the conclusions of the paper summarize scientific and practically significant conclusions from the study; (b) outline the trends in the development of the earnest regime in contemporary Bulgarian civil and commercial law; and (c) systematize the more important proposals de lege ferenda.

I recommend that the author, to proceed from the purely descriptive style of the conclusion of the paper, which essentially recounts the main points of the study and instead focus on the substantive summaries of his main legal conclusions from the theoretical analysis carried out.

In addition, I recommend that in preparing the dissertation for printing a more concise, clear and systematic basic scientific thesis on the deposit be formulated, since the research is a doctoral dissertation. And the doctoral thesis is the unifying center of research in a dissertation, and it must be clearly formulated, because it determines essentially the "object and scope" of scientific proof. The whole research should be aimed at the deduction (interpretative, empirical, etc.) and systematization of the legal arguments in support of the thesis of the dissertation, which he substantiates and defends with his work, incl. in the form of public defense.

I would like to emphasize that the recommendations and comments made do not in any way affect the high scientific value and practical importance of the work, nor diminish the quality of the scientific research and its general contributory character for the development of Bulgarian private law doctrine and case law. I repeat that the work deserves a very high overall assessment.

8. Conclusion

Guided by the above considerations, I accept with conviction that in view of the substantive requirements of art. 6, § 3 DASRBA the presented dissertation work of VASSIL VALENTINOV ALEXANDROV on the topic " THE EARNEST ON BULGARIAN PRIVATE LAW" contains scientific and scientific-applied results, which represent an original contribution to the science and shows that the applicant possesses comprehensive knowledge in civil and commercial law, and civil process and has the capacity for independent research. Against this background, I propose that the venerable scientific jury give VASSIL VALENTINOV ALEXANDROV the educational and scientific degree of "PhD" - a decision for which I will vote positively.

Sofia, 10.02.2020

Prof. DSc. Ekaterina Ilieva Mateeva

.....